

egyéb kvalitásainál fogva belejut a vezérkarba, abban is a legfontosabb pozícióba. Az új pozíció újabb terheket és kötelezettségeket ró annak a betöltőjére. A kémosztály vezetői állása mindenesetre egyike a legfontosabbaknak. Háboruk és nemzetek sorsát eldöntő szálak futnak össze ennek az osztály vezetőjének a kezében.

Az anyagi és erkölcsi alap szilárdsága — nem mondjuk minden esetben, de bizonyára a legtöbbször — egyenes arányban áll egymással. Amiből egyáltalán nem az következik, hogy fontos állásokat, csak anyagilag jól szituált urak tölthessenek be, mert hisz a vagyoni és észbeli megosztás nagyon sokszor nem áll egymással egyenes arányban. Következik azonban az előbbi tételből az, hogy akik észbeli kvalitásaiknál, tudásuknál fogva főfontosságú vezető állásokba kerülnek, azokat föltétlenül mentesítsék az anyagi gondoktól. Akitől egy háború és ezzel kapcsolatban egy egész birodalom sorsa függhet, amint a Redl ezredes esetében függött volna is, azt ne fizessék a rang-, hogy ne mondjuk a számlára sablonja szerint, hanem adjanak neki husz-, harmincezer korona s ha kell, még ennél is több pótdíjat. Azt tartja a közmondás, hogy ha a szükség bekopogtat az ajtón, a szerelem kiugrik az ablakon. Nemcsak a szerelem ilyen ablakon kiugró természetű, hanem, miként látjuk, a becsület is. A becsület, amelynek szilárdságától, megbízhatóságától népek jóléte és biztonsága, országok fenmaradása függ. Könnyű annak becsületesnek maradni, akit az anyagi gondok kínzó ördögei nem gyötörnek és nem kísértenek. De koldusdíjból megélni, sőt a legfényesebb parketteken

mozogni megcsuszás nélkül, ahhoz emberföltti erények kellenek.

Egy patent-gomb föltalálója milliómossá lehet és senkisémet botránkozik meg rajta, sőt természetesnek tartja mindenki, csak a kapitális esztől kívánjuk meg, hogy pénzbeli kapitális nélkül éljen, még pedig becsületben és tisztességben.

A kémkedést nem azzal fogják lehetetlenné tenni, hogy — úgy írják legalább a lapok — ezentúl éber megfigyelés alatt fogják tartani azokat, akik fontosabb katonai állásokat töltenek be, mert, amint ezt a Redl ezredes esete bizonyítja, a kémellenőrzőkből mily könnyen lehet valaki a kémek cimborája, hanem igenis ne tessék a fontos állami érdekek letéteményesei és öreivel szemben garaszkodni. Más téren úgy is bőven és esztelenül folyik a pazarlás, tessék ott takarékoskodni.

Nem akarjuk ezzel Redl ezredes árulását védeni, de ebből az árulásból a tanulságot levonni — kötelességünk.

Hir osztrák kormányválságról. Prágából jelentik: A Prager Tagblatt jelentése szerint az *osztrák kabinet állása* a legutóbbi parlamenti események következtében *megingott*. A kabinet a válságba *Stürgkh* gróf miniszterelnök miatt jutott, akinek utódja a legnagyobb valószínűség szerint *Husarek* közoktatásiügyi miniszter lesz. — Ez a prágai hír feltűnést keltett még Bécsben is, ellenben a megerősítés minden oldalon késett. Általán az osztrák politikában mostanában semmi vihar nem kinálkozik, kivéve az ilyen hirt...

Kész a köztisztasági telep végleges költségvetése.

— Június végén megkezdik az építkezést. —

(*Saját tudósítónktól.*) A város mérnöki hivatala teljesen elkészült már a köztisztasági telep végleges költségvetésével és ezt, valamint az építkezés határidejére vonatkozó javaslatát *ma beterjesztette a tanácshoz*. Nagy általánosságban mi is jeleztük már azokat a méreteket, amelyek szerint a köztisztasági telep létesül, most azonban a mérnökség javaslata pontos adatokkal szolgál úgy a telep nagyságára, mint a költségekre és egyéb körülményekre vonatkozólag. A mérnökség ma beterjesztett javaslatából kiemeljük az alábbi adatokat:

A köztisztasági telep a rókusi temető mellett, a Vár-tó helyén épül *másfél holdnyi területen*. A telek legnagyobb része víz alatt állt, a köztisztasági vállalat azonban háromnegyed részben már előre föltöltötte. A köztisztasági telep tulajdonképpen *két részből áll: a szorosan vett köztisztasági telepből és az ezzel kapcsolatos munkásházakból*. A telep több épületrészt foglal magában. Így ott nyer elhelyezést az emeletes irodaépület, magasemeletes irodalakások, három nagy istálló, kocsiszín és az ezekhez szükséges berendezések és kisebb objektumok. Magának a szorosan vett köztisztasági telepnek az *építési összköltsége* az előirányzat szerint *197,000 korona*, ennyiből a mérnökség javaslata szerint föl is lehet építeni, sőt *valószínűleg kevesebbe kerül*. A köztisztasági telephez tartozó s negyven munkáscsalád befogadására szolgáló munkáslakások építési költsége 116,500 koronát tesz ki. Eszerint az egész telep 314,000 koronájába fog kerülni a városnak. A mérnöki hivatal — amint a javaslat mondja — iparkodott a külső csin, az esztétika, valamint a praktikusság követelményeinek a rendelkezésre álló összegeken belüli eleget tenni. Az egész telep fölépítésének időtartama *tíz hónap, a jövő tavasszal* tehát, hacsak előre nem látható rendkívül akadé-

a Sargent-arc képen egyebet, mint a sárga színnek egy kristályalakulatát, melynek magja a lilaszín övszalag az ábrázolt lady derekán. Csakugyan nem látok rajta, csakugyan nem olvasok ki belőle egyebet? S ha künn ültök a Café de la Paix előtt, s azt a kedves sportotokat üzitek, hogy kitipelítitek minden arramenőről, ki ifja lehet, honnan való s mi a mestersége: mi egyébből szűritek le e következtetéseket, mint színekből, foltokból, fényből, árnyból és vonalakból, mert hisz egyéb adatok nincs is az ípsékről, mint szín, folt, fény, árnyék meg vonal? S azt hiszitek, hogy szín, folt, fény, árnyék meg vonal, mihelyt vászonra vetettétek, menten megkukul, csak azért, hogy igazatok legyen a ti *l'art pour l'art*-otokkal? S most rátérhetek Byronra és Hagára. Ugyebár nevetséges, ha én magyarázom magának, mennyire festőien festői, mennyire abszolútan s művészien művészi kép a Rembrandt Saul és Dávid képe? Még a katalógus is belepirul, mikor megemlékszik róla, különösen keletiesen tobzódó színpompájáról, mely e csodálatos mester képei közt páratlanul teszi, noha fény és árnyék játéka dolgában sem igen hágnak elébe egyéb képei. Ki meri azt mondani, hogy ez a kép, ez az abszolút kép, ez a színben, foltban, fényben, árnyékban és vonalban bujálkodó szírványrendszer *nem* novella? és krónika és etnográfiai és pszichológiai tanulmány? — én legalább sehol a kisirt zsidóságnak, a belső okokból való boldogtalanságnak, a férfioló neuraszténiajának ilyen csodaképét nem láttam, mint ez a gyöttrődő zsidókirály, a ki a nehéz kárpitba törli és rejtli a szeme égését, az orra tekerő nyálalását, mialatt a fiu lágy

ujjal hinti feléje az olvadékony hangokat...

Azt mondom, lantos, megrikass, vagy e nehéz szív megszakad! fuldokolja e kép minden foltja, színe, vonala és árnyéka, — s ezt énekelte Rembrandt után kétszáz évvel George Noel Gordon Byron, a Héber Énekekben, Saulról és Dávidról:

*Lelkem sötét — ajzd fel megint
Hárfád — úgy elkel az nekem;
Mit lágy ujjad fülembé hint:
Hadd olvadok az éneken.
Ha van remény, nem idegen
E szívétől: dagaszszad felé,
Ha lappangat könnyűt e szem:
Váltsd ki, ne égjen el belé.*

*De rázz meg és velőmbé hass,
S fojtsd el a vidám hangokat:
Azt mondom, lantos, megrikass,
Vagy e nehéz szív megszakad;
Dajkálta ezt a gond sokat
S fojtsd el a vidám hangokat:
Most vagy egyszerre megszakad,
Vagy megenyhül az éneken...*

Ebben a versben nincs szírványyszínű turbán, nincsenek vátaozó foltok, árnyék nem játszik benne fényvel, fejek és vállak nem futnak össze benne hullámvonalba, s mégis ugyanaz, ugyanaz, ugyanaz, mint a Rembrandt Saul és Dávid képe, s nekem e kép előtt éppugy könnybe lábadt a szemem s kedvem lett volna az orromat valami nehéz bárszonykárpitba fujni, mint mikor először olvastam s zümmögtem magamban hosszú, álmatlan, hallgatag éjszakákon:

*My soul is dark — oh! quickly string
The harp I yet can brook to hear...*

*I tell thee, minstrel, I must weep,
Or else this heavy heart will burst.*

2.

A sör elmondhatlan jó volt; az olvasztott dió medvecukor lett volna hozzá képest. Egész München s ezenfelül Európa és Amerika ott tolongott a Hofbräubeli hordók körül, s elmondhatatlanul szőke asszonyok, hátul a kalapjuk karimájáról nyakukba folyó csipkefátyolokkal, öblögették a söröskanecsókat, alkudtak a retkes kofával, s énekeltek Tristán és Isoldét. Egy fiatal muzsikussal ültünk egy moecos padon, s mialatt képzeletem fásulttá csókolta magát az orrom előtt egy kéznyújtásnyira elérhetetlenkedő asszonynépen: a muzsikussal halkan, finoman, lelkesen beszélt, közbe egyet-egyet dudolva magyarázatul.

Megszakítottam.

— Programzene — jó. De engedje meg, a saját érdekében, hogy me vegyem a dolgot szószerint. Mert végre is a mit maguk zeneszek gondolatnak neveznek, az lehet zenei gondolat, de a mint bennem, hallgatóban, idegfolyamatul jelentkezik, nem gondolat, hanem érzés, annyira kipécézhetlen, hogy pusztán logikus és szabatos szavakkal nem tudnék hallgatóban ugyanilyen érzést fölkelteni. Ha százszor azt állítjátok, s bizonyára hiszitek is, hogy novellákat és értekezéseket hallotok ki a muzsikából, én százegyszer tagadom ezt. Természetesen: bizonyos események vagy akár gondolatmenetek is kelhetnek föl bizonyos hangulatokat. Hasonlóképpen: a zenei hangok bizonyos rendje s egymásba folyása is fölkelthet bizonyos hangulatokat. Nagyon lehetséges olyan muzsika, a mely szakasztott ugyanabba a hangulatba ringat, mint a Romeo és Julia, vagy a Descartes értekezése a módszerről. De